

บทที่ 13

เหตุส่วนตัว และเหตุในลักษณะคดี

มาตรา 89 บัญญัติว่า “ถ้ามีเหตุส่วนตัวอันควรยกเว้นโทษลดโทษหรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดคนใด จะนำเหตุนั้นไปใช้แก่ผู้กระทำการกระทำความผิดคนอื่นในการกระทำการกระทำความผิดนั้นด้วยไม่ได้ แต่ถ้าเหตุอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษ หรือเพิ่มโทษเป็นเหตุในลักษณะคดี จึงให้ใช้แก่ผู้กระทำการกระทำความผิดในการกระทำการกระทำความผิดนั้นด้วยกันทุกคน”

1. **เหตุส่วนตัว** หมายความถึง คุณสมบัติหรือความสัมพันธ์เฉพาะตัวของผู้กระทำการกระทำความผิดแต่ละคน ซึ่งจะเป็นผลอันควรเพิ่มโทษลดโทษหรือยกเว้นโทษ แก่ผู้กระทำการกระทำความผิดแต่ละคนนั้น เหตุส่วนตัวนี้จะต้องเป็นเหตุที่ถูก นิใช้ชั่วรังสรรค

1.1 **เหตุอันควรยกเว้นโทษอันเป็นเหตุส่วนตัว** หมายถึงเหตุที่ไม่ต้องรับโทษ เช่น สามี สักทรพย์ภริยาหรือภริยาสักทรพย์สามี ซึ่งตามมาตรา 71 บัญญัติว่าไม่ต้องรับโทษ เพราะสามีหรือภริยาไม่ต้องรับโทษเป็นเหตุส่วนตัว แต่ผู้สนับสนุนในการลักทรัพย์นี้ต้องมีความผิด หรือเด็กที่ อ่อนนุ่ม ได้รับการยกเว้นโทษตามมาตรา 73,74 ถ้าเป็นเหตุส่วนตัวของเด็กนั้น

1.2 **เหตุอันควรลดโทษเป็นเหตุส่วนตัว** เช่น ผู้สืบสันดานลักษณะของบุพการี มาตรา 21 บัญญัติว่าศาลอัจลงโภษน้อยกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้เพียงได้ หรือการลดมาตราส่วนโทษตามมาตรา 75 มาตรา 76 เหตุบันดาลโภษตามมาตรา 72 เหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78

1.3 **เหตุเพิ่มโทษอันเป็นเหตุส่วนตัว** เหตุเพิ่มโทษอันเป็นเหตุส่วนตัวรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นด้วย เช่น การกระทำการกระทำความผิดทางเพศที่กระทำแก่ผู้สืบสันดาน มาตรา 285 บัญญัติให้ต้องระวังโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้สำหรับคนธรรมดากว่า ๆ ไป เป็นผู้กระทำหนึ่งในสาม หรือมานุพการีของตนตามมาตรา 289 (1) ต้องรับโทษหนักขึ้น หรือ การกระทำการกระทำความผิดอีกซึ่งเป็นเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 92 มาตรา 93 เป็นต้น

2. **เหตุในลักษณะคดี** หมายถึงเหตุหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำการกระทำความผิด เช่น จำเลยที่ 2 ถูกศาลชั้นต้นตัดสินว่ามีความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ จำเลยคนหนึ่งอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าจำเลยไม่ผิดจึงพิพากษายกฟ้องตลอดไปถึงจำเลยที่ไม่อุทธรณ์ด้วย ศาลฎีกាបิพากษาว่าศาลอุทธรณ์ตัดสินชوبแล้วพระเป็นเหตุในลักษณะคดี (คำพิพากษาฎีกากที่ 982/2474)

ศาลอัจลงโภษจำเลยบางคน จำเลยที่ถูกกลงโทษคนหนึ่งภัยก้า ศาลมีภัยก้าเห็นว่าฟ้องโจทก์

เคลื่อนคุณ ดังนี้ ยื่มพิพากษายกฟ้องไปถึงจำเลยที่มิได้ฎีกาได้ด้วย เพราะเป็นเหตุในลักษณะคดี (คำพิพากษาฎีกาที่ 799/2478 และคำพิพากษาฎีกาที่ 1514/2479)

ศาลเห็นว่า พยานโจทก์ไม่มีความแนนอนพอที่จะเชื่อได้ว่าจำเลยได้กระทำผิดตามฟ้องให้ยกฟ้องนั้น เป็นเหตุในลักษณะคดี ยื่มยกฟ้องถึงจำเลยที่มิได้อุทธรณ์ได้ด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 320/2491)

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา เหตุส่วนตัว

จำเลยคนหนึ่งเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของจำเลยอีกคนหนึ่ง จำเลยทั้งสองทำผิดร่วมกัน ไม่เป็นเหตุส่วนตัวซึ่งจะลดโทษแก่จำเลยผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 314/2470)

ก.ข.ค.สมควรกันไปลักเรืออื่นมาคนละลำเจ้าทรัพย์ໄล่ตาม ก.ข.หนีไป ส่วน ค.เจ้าทรัพย์ ตามทันจึงยกมีดatabะฟันเจ้าทรัพย์แล้วหนีไป ดังนี้ เป็นเหตุส่วนตัวของ ค. ที่จะทำร้ายเจ้าทรัพย์ ส่วน ก. ข. หนีไปพันแล้วจึงไม่ได้ร่วมในการชิงทรัพย์ด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 290/2472)

จำเลยกับพวงรวม 6 คน ปล้นทรัพย์จำเลยที่ 1 มีปืนติดตัวและใช้ปืนจี้เจ้าทรัพย์ จำเลยที่ 2 ไม่มีปืน จำเลยที่ 1 ผู้เดียวมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 ตรี จำเลยที่ 2 มีความผิดตามมาตรา 340 วรรค 2 เท่านั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 1021/2518)

ในการปล้นทรัพย์ซึ่งใช้ปืนยิง ผู้ร่วมกระทำการทุกคนมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 วรรค 4 แต่เฉพาะตัวผู้ที่ใช้ปืนเท่านั้นที่ต้องรับโทษหนักที่สุด ตามมาตรา 340 ตรี ประการของคณะปฏิวัติฉบับที่ 11 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2514 ข้อ 15 (คำพิพากษาฎีกาที่ 1150/2518)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 ตรี ที่ว่า “ผู้ได้กระทำความผิด.....ฯลฯ มาตรา 340 โดยมีหรือใช้อาวุธปืน ฯลฯ” ต้องระวังโทษหนักขึ้นก็เงื่อนั้น เฉพาะตัวผู้มีหรือใช้อาวุธปืนผู้ที่ร่วมกระทำการปล้นแต่ไม่ได้มีหรือใช้อาวุธปืนไม่ต้องด้วยมาตรา 340 ตรี (คำพิพากษาฎีกาที่ 1278/2518)

ปล้นทรัพย์โดยมีหรือใช้อาวุธปืน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 ตรี ลงโทษหนักขึ้นเฉพาะตัวผู้มีหรือใช้อาวุธปืนเท่านั้น ผู้อื่นที่ร่วมปล้นไม่ต้องรับโทษหนักขึ้นด้วย ศาลลงโทษตามมาตรา 340 วรรค 2 (คำพิพากษาฎีกาที่ 163/2519)

จำเลยกับพวงอีก 1 คน ชิงทรัพย์พวงของจำเลยถือปืนยิง จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 วรรค 2 ประการของคณะปฏิวัติฉบับที่ 11 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2514 ข้อ 15 ไม่ผิดตามมาตรา 340 (คำพิพากษาฎีกาที่ 350/2519)

ເຫດໃນລັກະນະຄົມ

ສາລັບໜັດນີ້ ລົງໄທຈຳເລີຍທີ 2 ຍັກພ້ອງຈຳເລີຍທີ 1 ໂຈທກອຸທຮຣັນຝ່າຍເດືອນໄໝໃຫ້ລົງໄທຈຳເລີຍທີ 1 ສາລຸອຸທຮຣັນຢືນ ໂຈທກງົງກາດັ່ງນີ້ ເມື່ອສາລົງກາເຫັນວ່າຕາມຮູປຄົດຈຳເລີຍທີ 2 ຍັງໄມ້ມີຄວາມຜິດກົມື້
ອໍານາຈຍກັບຈຳເລີຍທີ 2 ໄດ້ ແນ້ນໆງົງກາມ ເພຣະເປັນເຫດໃນລັກະນະຄົມ (ຄຳພິພາກໜາງົງກາທີ 213/2495)

ສາລຸອຸທຮຣັນພິພາກໜາໃຫ້ລົງໄທຈຳເລີຍທີ 1 ເຕັກພ້ອງຈຳເລີຍທີ 2 ໂຈທກງົງກາໃຫ້ລົງໄທຈຳເລີຍທີ 2 ວ່າເປັນຜູ້ສມຽົງກັບຈຳເລີຍທີ 1 ເມື່ອສາລົງກາເຫັນວ່າຄົດສໍາຮັບຈຳເລີຍທີ 1 ຂຶ້ງເປັນຕົວການຂາດອາຍຸ
ຄວາມພ້ອງຮ້ອງໃນຄວາມຜິດກົມື້ໂຈທກງົງກາແລ້ວເປັນຂ້ອງກູ້ໜາຍ ໃນລັກະນະຄົມ ແນ້ຈຳເລີຍທີ 1 ຈະໄມ້ອຸທຮຣັນ
ສາລົງກາກົດຍັກພ້ອງໄປສຶກຈຳເລີຍທີ 1 ໄດ້ດ້ວຍ (ຄຳພິພາກໜາງົງກາທີ 1031/2498)

ໂຈທກງົງກາຂອງໃຫ້ລົງໄທຈຳເລີຍທີສາລັບຍກັບພ້ອງຝ່າຍເດືອນໄໝ ໂດຍຈຳເລີຍທີ່ຖູກລົງໄທຈຳມີໄດ້ອຸທຮຣັນ
ຕັ້ງນີ້ ວິນິຈຜົຍວ່າ ແນ້ໂຈທກຝ່າຍເດືອນໄໝວ່າອຸທຮຣັນເຂັ້ມາ ສາລຸອຸທຮຣັນມີອໍານາຈພິພາກໜາຍກັບພ້ອງຄສອດສຶກ
ຈຳເລີຍທີ່ມີໄດ້ອຸທຮຣັນດ້ວຍເມື່ອເຫດຸທິ່ໄຫຍກພ້ອນນັ້ນເປັນເຫດອູ້ຢູ່ໃນສ່ວນລັກະນະຄົມ (ຄຳພິພາກໜາງົງກາ
ທີ 1370/2503)

ສາລັບໜັດນີ້ ແລະສາລຸອຸທຮຣັນລົງໄທຈຳເລີຍທຸກຄູ່ຮູ້ນປັນທັບພົບເປັນເຫດໃຫ້ມີຜູ້ຮັບອັນຕຽມ
ສາຫັກ ຈຳເລີຍທີ 1 ຜູ້ເດີຍງົງກາ ສາລົງກາເຫັນວ່າບາດແຜລໄຟສາຫັກສຶກມີໄທ່ເນັກວ່າແນ້ຈຳເລີຍອື່ນຈະໄໝ
ງົງກາ ກີ່ເປັນເຫດຸໃນລັກະນະຄົມ ຢ່ອມມີຜລົງຈຳເລີຍອື່ນດ້ວຍ (ຄຳພິພາກໜາງົງກາທີ 617/2503)

ຈຳເລີຍທີ່ຖູກລົງໄທຈຳມີໄດ້ອຸທຮຣັນ ເມື່ອສາລຸອຸທຮຣັນເຫັນວ່າມີພຣະຮັບນັ້ນໝູ້ຕ້ອງກູ້ປິນ ອອກ
ໄກມີບັນຍຸດື່ວ່າ ກາຣກກໍາທ່ານອງຈຳເລີຍໄມ້ຕ້ອງຮັບໄທນັ້ນວ່າເປັນເຫດອູ້ຢູ່ໃນສ່ວນລັກະນະຄົມ ສາລຸອຸທຮຣັນ
ຍ່ອມມີອໍານາຈພິພາກໜາຍກັບພ້ອງ ຕລອດໄປສຶກຈຳເລີຍທີ່ໄມ້ອຸທຮຣັນໄດ້ດ້ວຍ (ຄຳພິພາກໜາງົງກາທີ 889/2503)

ໂຈທກຝ່າຍພ້ອງຈຳເລີຍຮູ້ນຳເງິນຕາວອກນອກປະເທດໂດຍມີໄດ້ຮັບອຸນຸມາດຈຳນວນນີ້ ແລະພ້ອງ
ຈຳເລີຍກັບພວກຮູ້ນຳເກີນພາຄນຳຕ່າງອັກອນກອງກາຮ້າອານາຈັກ ວັນ ເວລາແລະສະຖານທີ່ເກີດເຫດຕາງກັນ
ສາລວມພິຈານາພິພາກໜາເພຣະເປັນການນີ້ເກີ່ວພັນກັນ ແລະສາລັບໜັດນີ້ພິພາກໜາລົງໄທຈຳເລີຍທັງ
ສອງສໍານວນ ຈຳເລີຍຜູ້ເດີຍອຸທຮຣັນເພະດີແຮກວ່າມີໄດ້ອັກໄປນອກເຂົຕແດນໄທ ດັ່ງນີ້ ແນ້ສາລຸອຸທຮຣັນ
ຈະພົງວ່າຈຳເລີຍມີໄດ້ອັກໄປຈິງ ກີ່ໄມ້ອໍານາຈຍກັບພ້ອງສໍານວນທີ່ສີ່ຕ້ວຍ ຈະອ້າງວ່າເປັນຄວາມຜິດ
ເກີ່ວນື່ອງກັນແລະເປັນເຫດຸໃນລັກະນະຄົມໄມ້ໄດ້ ເພຣະສໍານວນທີ່ສົ່ງເຈົ້າໄປແລ້ວ (ຄຳພິພາກໜາ
ງົງກາທີ 373-374/2506)

ໂຈທກຝ່າຍພ້ອງຂອງໃຫ້ລົງໄທຮູ້ນຳລັກທັບພົບ ກາງພິຈານນັ້ນເທົ່າຈິງພົງວ່າເປັນຄວາມຜິດຮູ້ນຳໄກ
ໄມ້ໃຊ້ຂ້ອງທີ່ໂຈທກປະສົງກົດຈະໃຫ້ລົງໄທຈິງລົງໄທໃນໄດ້ນັ້ນເປັນເຫດຸໃນລັກະນະຄົມ ສາລຸອຸທຮຣັນຍ່ອມ

พิพากษายกฟ้องไปถึงจำเลยที่ไม่อุทธรณ์ได้ด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1514/2508)

ในการนี้ที่ศาลอุทธรณ์ไม่เชื่อคำพยานโจทก์และปล่อยจำเลยอื่นที่อุทธรณ์ จำเลยที่ถูกฟ้องในข้อหาเดียวกันแต่มิได้อุทธรณ์ จะถือว่าควรปล่อยคนซึ่งมิได้อุทธรณ์ด้วยไม่ได้ เพราะบัญหาที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยไม่เชื่อพยานโจทก์และปล่อยจำเลยที่ยื่นาอุทธรณ์ขึ้นมาเน้น เป็นการวินิจฉัยข้อเท็จจริงตามที่พยานเบิกความพำพิงถึงจำเลยที่อุทธรณ์ขึ้นมาเป็นคน ๆ ไป หั้งยังมีคำรับสารภาพของจำเลยแต่ละคนอีกด้วย ดังนี้จึงมิใช่เป็นเหตุในส่วนลักษณะคดี (คำพิพากษาฎีกาที่ 832/2509)

คดีของโจทก์มีพยานเพียง 2 ปากและศาลได้วินิจฉัยว่าไม่เชื่อว่าพยานทั้ง 2 นี้ ได้เห็นเหตุการณ์จริง ก็เท่ากับว่าคดีนี้โจทก์ไม่มีพยานที่จะให้ศาลมั่งว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง เป็นเหตุในลักษณะคดี ศาลอุทธรณ์ยอมยกฟ้องไปถึงจำเลยที่ไม่อุทธรณ์ได้ด้วย อ้างฎีกาที่ 807/2480,320/2491, 1370/2503 (คำพิพากษาฎีกาที่ 250/2510)

เมื่อพยานโจทก์รับพึงไม่ได้ว่าได้มีการกระทำผิดฐานพวยามช่าผู้เสียหายเกิดขึ้นจริงตามฟ้อง ดังนี้ จึงเป็นเหตุในลักษณะคดี แม่จำเลยอื่นจะมิได้อุทธรณ์คำสั่งศาลงั้นที่ไม่รับฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจยกฟ้องถึงจำเลยนั้นด้วยได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1655/2512)

ศาลงั้นลงโทษจำเลยทั้งสี่คนจำเลยสามคนอุทธรณ์จำเลยที่ 4 มิได้อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ วินิจฉัยว่า จำเลยทั้งสามไม่ได้ทำผิดมิใช่ไม่มีความผิดเกิดขึ้น และยกคำพยานโจทก์สำหรับจำเลยที่ 4 ขึ้นวินิจฉัย ดังนี้เป็นคำพยานคนละชุดกัน ไม่ใช่เหตุในส่วนลักษณะคดี ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจวินิจฉัยถึงจำเลยที่ 4 จึงปล่อยจำเลยที่ 4 ด้วยไม่ได้ แต่ศาลมีภารหน้าที่การกระทำเป็นแต่ปลันทรัพย์โดยใช้ปืนยิงไม่ใช่พวยามช่า เป็นเหตุในลักษณะคดีพิพากษาให้เป็นผลตีแก่จำเลยที่ 4 ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 656/2518)

จำเลยขึ้นชໍาเร้าหูยิง โดยพวงของจำเลยมีปืนบังคับไม่ให้คนอื่นช่วยหูยิง จำเลยร่วมกระทำกับพวงที่มีอาวุธปืน จำเลยต้องรับโทษหนักขึ้น ตาม มาตรา 276 วรรค 2 (คำพิพากษาฎีกาที่ 891/2521)

คนร้ายปล่อยตัวผู้ถูกเอาตัวไปเบี้ยกล่าไก่ตาม มาตรา 316 แม้คนร้ายพวงของจำเลย เป็นผู้จัดให้ได้รับเสรีภาพ ไม่ใช่จำเลยเป็นผู้จัด เหตุลุดโงะนี้เป็นเหตุในลักษณะคดี จำเลยได้รับการลดโทษด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 2277/2521)